

ԿԱՐՃ ՔԱՐՈՋՆԵՐ

Հաճույքով և գնահատանքով հրատարակում ենք Տ. Կարեն քին. Կտանյանի «Կարճ քարոզներ» խորագիրը կրող ժողովածուից քաղված հետևյալ երեք քարոզները, որոնց մեջ շինիչ և դաստիարակիչ բովանդակության հետ ի հայտ է գալիս աշխույժ ու գրավիչ մի ոճ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԲԱՐԿԱՆԱՅՔ ԵՒ ՄԻ ՄԵՂԱՆՉԷՔ»

Բարկությունը մարդկային կյանքի մեջ, ամենօրյա, ընդհանրական և ընդունված իրականություն մըն է: Ամեն մարդ կբարկանա, ամեն մարդ կջղայնանա, ամեն մարդ կհույսի: Եվ սակայն բարկության վանապան կերպեր գոյություն ունին, պայրույթի վանապան աստիճաններ կան: Ասոր համար է թերևս, որ սաղմոսներու հեղինակը, ասկե հապարավոր տարիներ առաջ, քարոզած և ըսած է. «Բարկացեք, բայց մի մեղանչեք»:

Բարկությանց մեկ կարևոր մասը կարելի է իրավացի կամ բնական անվանել: Առօրյա խոսակցության մեջ շատ հաճախ «արդար պայրույթ» ասությունը կգործածենք: Աստված անգամ կբարկանա: Հիսուս երբ բարկացավ, խարապան առավ և Աստուծո տունը շուկայի վերածող մարդիկը վռնտեց: Մովսես իր պայրույթեն պատվիրաններու տախտակը փշրեց, և Հովհաննես Մկրտիչ իր հույումեն փարիսեցիները «օձի ծնունդ» անվանեց: Աստուծո պայրույթը միշտ ալ արդար է:

Մարդկային բարկությանց տեսակներ կան, որոնք ոչ միայն արդար չեն, այլ մանավանդ խիստ վտանգավոր են: Կկործանեն, կջարդեն և ահ ու դող կպատճառեն: Բարկացողին բուն նպատակն է դիմացինը ցավցնել, լաց-

նել, վշտացնել: Սույն բարկությանց միակ նպատակն է «Ակն ընդ ական և ատամն ընդ ատաման»: Մեղմություն, ապկություն և ներում գոյություն չունի:

Տակավին բարկության այլ տեսակներ գոյություն ունին, որոնք կամքե անկախ պատճառներով երևան կուգան և մտային խանգարմանց արդյունք են: Այսպիսի անձինք շղայնոտ կորավկին: Անոնք ամեն վայրկյան բարկացոտ միձակ մը ունին: Եվ ամեն պլյուսիկ բանի կբարկանան: Այսպիսի բարկություններ թեև անվնաս են, և սակայն անտանելի են: Անոնք դիմացինն անգամ խելագարության կրնան առաջնորդել:

Մտային խանգարմանց արդյունք է նաև անձին, եսին, աշխարհին, ինքզինքին, կյանքին և գործին դեմ բարկանալու հիվանդությունը: Հոգեբան մարդիկ կըսեն, թե այսպիսի բարկությունը բարկությանց ամենեն խրդալին և գեշն է: Անձին, հոգիին և կյանքին դեմ բարկացողը հուսահատ և ընկճյալ կանվանենք: Անհավատ, անհույս և անսեր մարդիկ անձնասպանության կմղվին, եթե չըբժշկվին:

Կա նաև քաղաքական կամ քաղաքացիական բարկություն: Ամբոխային, դասակարգային և ցեղապաշտական բարկություն: Իրողություն մը, որ աշխարհիս պատմության մեջ միշտ գոյություն ունեցած է և այսօր ալ գոյություն ունի: Բայց այս տեսակի բարկությունը մեր քարոզին մաս չենք ուզեր ընել:

Եթե բարկացոտ մարդոց թիվը շատ է, և եթե բարկության պատճառներն ու տեսակները այլապես են, աշխարհիս վրա կան նաև մարդիկ, որոնք բարկանալ չեն գիտեր: Ասոնք անպայրույթ ծնած են: Վախկոտ և դողդոջուն կյանք մը կապրին: Կարծես թե հոգի, սիրտ և միտք չունին: Միշտ ասոր անոր

«այո, այո» կըսեն: Ամեն իրականություն կընդունին առանց գանգատելու: Կարծես թե ստորոկի կյանք մը ունեցած ըլլային:

Եվ ի վերջո, կան մարդիկ որոնք ոչ թե չեն կրնար բարկանալ, այլ չեն ուզեր բարկանալ: Ասոնք հանդարտաբար, ինքնավստահ, և ըրածին ու ըսածին գիտցող մարդիկ են: Անոնց երեսին և հոգիին մեջ խաղաղություն կիշխէ: Այս մարդիկ գիտեն իրենց վայրույթը վսպել և կառավարել:

Հոգեբուժության դաշտին մեջ մասնագետ ճանչցված մարդիկ և հեղինակներ կքարոզեն, թե մարդ արարածը պետք է բարկանա և բարկութենէն պետք չէ վախնա, եթե կուզէ առողջ կյանք մը ապրիլ: Եթե ջղայնոտ մեկն էս, ինքզինքդ մի վսպեր, կըսեն, մի պրկվիր, կըսեն, ընդհակառակը, ջանա ինքզինքդ դուրս հանել պէպ խենթացնող ուժերը: Պոռա, կանչէ, և մարմինդ ու հոգիդ արձակէ պէպ բանտարկող վզացումները: Բայց դիմացինդ մի ցավցներ:

Եթե մեկը ծեծել կուզես, սենյակդ մտիր, դուռը գոցէ, բարձ մը առ, և պոռալով ու ճըջալով բարձը ծեծէ որքան որ կուզես: Թող ուրիշներ խորհին թե դու խենթ ես, հոգդ մի ըներ, դուն այսպեսով է որ պիտի խաղաղիս և հանդարտիս:

Դեռևս Սաղմոսերգուին նպատակն արդի հոգեբաններուն պես էր, երբ կխրատեր «Բարկացե՛ք, բայց մի մեղանչե՛ք»: Բարկացիր, և թող բարկանան կամ բարկացնեն քեզ: Բայց ներե և հաշտվե՛ օրը իրիկուն չեղած: Թող ուրիշը յոթն անգամ քեզ վայրացնէ, դուն պատրաստ եղիր անոր 77 անգամ ներելու: Մոռնալ գիտցիր: Բարկության հետ խնդալ սորվէ: Խնդուք և վայրույթ կյանքի անբաժան մասնիկներն են: Եթե բան մը քեզի կբարկացնէ, անմիջապէս լքէ վայն և ուրախ գործի մը սկսէ: Տես, թե որքան պղտղաբեր և երջանիկ պիտի ըլլաս:

«ԵՂԻՑԻ ԶԵՐ ԲԱՆ՝ ԱՅՈՆ ԱՅՈՆ, ԵՒ ՈՉՆ ՈՉ»

Ճշմարտախոսությունը առաքինություն մըն է, և ստախոսությունը մեղք մըն է: Ճշմարտախոս անհատը հարգելի, սիրելի և վստահելի մեկն է: Միևեդեռ ստախոսը ատելի, գարշելի, անարժեք անձնավորություն մըն է:

Քրիստոնեական կրոնի ուսուցմանց մեջ ճշմարտախոսությունը բարձր և կարևոր տեղ մը կգրավէ: Մեր Տերը՝ Հիսուս Քրիստոս, ճշմարտախոսության մեծ արժեք ընծայեց և վայն «Լեռան քարույին» մասնիկը ըրավ: Քրիստոսի համար ճշմարտախոսությունը պարզ և հստակ օրէնք մըն է և կպահանջ-

վի ամեն անհատն ամեն պարագայի տակ: «Թող այո՞ր այո և ոչո՞ր ոչ ըլլա» ըսավ Քրիստոս: Այո-ին և ոչ-ին կապված պանապան խոստումներ և երդումներ բացարձակապէս ավելորդ են և չարության աղբյուր են, ըսավ Ան:

Հին Ուխտի մեջ երդումներ ընելը և պանապան խոստումներ ընելը երկարապատում սովորություն մը և պահանջք մըն էր: Երդում ընելու սովորությունը այսօր ևս գոյություն ունի, մանավանդ կառավարական և դատական գործառնությանց մեջ: Ըստ Քրիստոսի քարոզության, սակայն, երդում ընելը ավելորդ և անպետ սովորություն մըն է: Ճշմարտախոս և խոսքին տեր քրիստոնյա մը պետք չունի յոր խոսքին վստոված վկա կանչելու և կամ երկնքի և Սուրբ Գրոց անունով երդում պատառ ըլլալու: Աստված, սրբությունք, կյանք, մահ և սիրտ խաղալիք բաներ չեն և թեթևությամբ պետք չէ առնվին: Երդում ընելը չար արարք մըն է և այլ մեղքերու կառաջնորդը: Շատ է թիվը անոնց, որոնք իրենց երդումը և խոստումը դրժած են: Անոնք «Աստուած վկայ» կկանչեն, «Քրաս մայ հարթ» կգոչեն, բայց սուտ են և կեղծ են:

Ստախոսությունը և կեղծավորությունը, սուտը որպէս ճշմարիտ ծախելու արվեստը ամենօրյա իրականություն մըն է: Այս արվեստը շատերու մտ առաքինություն կնկատվի: Առնենք, օրինակի համար, առևտրական աշխարհի մեջ, ամեն արտադրություն որպէս «լավագույն» և «զերպական» և «չնաշխարհիկ» հռչակելու սովորությունը: Մըտիկ տվէք շուկայի մեջ եփած, ճշմարտախոս ձևացող առուծախի մարդոց խոսքերը: Անոնք մեկ վայրկյանի մեջ կարող են հարյուր սուտ խոսիլ առանց խղճահարության: Անոնք կհավատան թե, այսօր ապրուստ շահելու համար մարդս պետք է սուտ խոսի:

Սուտն ու կեղծիքը, առաքինություն մըն չէ սակայն և չի կրնար ըլլալ: Շատ ողբերգություններ գոյություն չէին ունենար եթե մարդիկ ճշմարտախոսութենէ չվախնային և հետեւին Քրիստոսի քարոզության: Ով բարեկամ, թող այո՞ր այո, և ոչո՞ր ոչ ըլլա:

Այո-ի և ոչ-ի խնդիրը հոգեբանության դաշտին մեջ ևս կարևորություն ստացած է: Այս օրերս հրապարակի վրա գիրք մը կա, որ կըքարոզէ. «Եթե ի սրտե կիսափաքիս «ոչ» ըսել, այն ատեն «այո» մի ըսեր»: Շատեր կըսիրեն կեղծավորություն ընել, անտեղի փափկանկատություն ցոյց կուտան և քաղաքավարության վոհ կերթան: Կուզեն մերժել, կուզեն «ոչ» ըսել, կիսափաքին «այո» չըսել, բայց անկարող են: Ահա այսպիսաց այս գիրքը խրատ կուտա և կըսէ. «Փոփոխամիտ, տկարամիտ, վախկոտ և տա-

տամստոտ մի ըլլար: Եթե «այո» ըսիր, մի՛ խղճահարիր: Մյուս կողմեն համառ, հաստատամիտ և աներեր մի՛ ըլլար: Եթե «այո» ըսած էիր և կուզես միտքդ փոխել, մի՛ վախենար, փոխե՛: «Ըսածս ըսած է» «Ես թուքս չեմ կլեր» մի՛ ըսեր:

Ավետարաններուն մեջ երկու եղբայրներու առակը կա: Ասոնցմէ առաջինը խոստացավ դաշտ երթալ և գործել իր հորը համար, բայց չգնաց: Ան սուտ խոսեցավ և յոր հայրը խաբեց: Երկրորդը սակայն «չեմ երթար» ըսավ և հետո պղծաց, իր հորը վրա մեղքցավ և միտքը փոխելով՝ գնաց և գործեց: Ան, որ իր խոսքին տերը չէ, անարժեք մեկն է: Ընկերության մեջ պատիվ չունի: Իր խոսքին տերը եղողը սակայն քաջ, անկեղծ, հասուն և ճակատաբաց անձնավորություն մըն է: Նմանող եղիր այս վերջինին:

«ԵՍ ԵՄ ԼՈՅՍ ԱՇԽԱՐԻԻ»

«Ես եմ լոյս աշխարհի» խոսքը թեև կարճ, սակայն չափազանց կարևոր և գեղեցիկ խոսք մըն է: Չայն կկարդանք Հովհաննու Ավետարանի 8-րդ գլխուն մեջ: Մեր Տերը Հիսուս Քրիստոս այս խոսքը արտասանեց փարիսեցիներու և դպիրներու հետ լուրջ խոսակցություն մը ըրած ատենը:

Ի՞նչ ըսել է «Ես եմ լոյս աշխարհի»: Ի՞նչ է լույսին պաշտոնը: Հիսուս ինչո՞ւ «լոյս» բառը ընտրեց յոր ինքնությունն ու էությունը մեզի հասկնալի և իմանալի ընելու համար:

Լույսը աշխարհի ստեղծագործության մեջ առաջնակարգ տեղ մը կգրավե: Աստված լույսը ստեղծեց ուրիշ ամեն բանէ առաջ՝ ըստեղծագործության առաջին օրը: Լույսի գոյությունն առաջ տիեզերքը անկայուն, անորոշ և խավարային վիճակի մը մեջ էր: Եվ երբ Աստված գոչեց՝ «Եղիցի լոյս», լույսը գոյություն առավ, արևը, լուսինը և աստղերը հաստատվեցան, խավարը հալածվեցավ, և թե՛ երկինք, թե՛ երկիր լույսերով ողողվեցան: «Եվ ետես Աստուած Կի բարի է»:

Եվ ահա, լույսերու արարիչ և խավարներու հալածիչ Հայր Աստուծո Միածին Որդին կը մարդանա, աշխարհ կուգա և կհայտարարե. «Ես եմ լոյս աշխարհի»: Այո՛, թեև աշխարհ լույսերով ողողված է, արև կա, լուսին կա, և մարմնավոր լույսը անպակաս է, և սակայն այս աշխարհը դեռ լույսի պետք ունի, քանզի մարդիկ հոգևոր և մտային խավարներու մեջ կընակին: «Աչք ունին և ոչ տեսանեն» կըսե մեր Տերը՝ Հիսուս Քրիստոս: «Ես եկա որպէս լույս: Եկա, որ ձեր հոգևոր աչքերը բացվին: Ան որ Կիս կտեսնե, խավարն

լույսին եկած կըլլա և լույսի կյանքը ստացած կըլլա»:

Առաջալք Քրիստոսի լուսավոր էության մասին առաջին անգամ վերահասու եղան, Թաբոր լեռան վրա, երբ Հիսուս պայծառ կերպարանք զգեցավ, և յոր երեսները արևի պէս լուսավորվեցան: Պողոս առաքյալ այս լուսավոր Քրիստոսն էր, որ տեսավ Դամասկոսի ճամբուն վրա և կուրացավ: Այս օրերս գիրք մը տպված է «Լայֆ աֆթըր լայֆ» անունով: Այս գրքին մեջ մահը տեսնող հիվանդներ կվկայեն, թե իրենք լուսավոր էակ մը տեսած են, և այդ էակը Քրիստոսն է:

Արեգակն ու լուսինը, լույսն ու կրակը միշտ ալ կրոններու և պաշտամանց առարկա եղած են: Բայց ոչ մեկ կրոնի առաջնորդ, ըլլա ատիկա Մուհամմետ, Պոտտա կամ Գոնֆոկիոս, ինքզինք «լոյս» հռչակած է: Միայն Հիսուս Քրիստոսն է, որ «Ես եմ լոյս աշխարհի» կըսե:

Որպէս «լոյս» ճանչցվեցավ նաև Քրիստոսի քարոզած կրոնը: Քրիստոնեությունը որպէս լույս տարածվեցավ խավարյալ աշխարհի չորս ծագերուն: Հայերս Թադեոս և Բարթողիմեոս առաքյալները «Առաջին Լուսավորիչ» անվանեցինք: Եվ Տրդատ թագավորն ու ամբողջ հայ աշխարհը քրիստոնյա ընող մեր Ս. Գրիգոր Պահլավունի Հայրապետը «Լուսավորիչ» որակեցինք: Մենք տակավին «լուսավորչական» բառը կգործածենք մենք Կմեկ ուրիշներուն ծանոթացնելու համար:

Հայ Եկեղեցվո մեջ Քրիստոսի նվիրյալ բոլոր տերունի տաղավարներն ու տոները կը ճանչցվին որպէս լույսի տոներ: Թե՛ Մանդիկ և թե՛ Չատիկի նախագիշերին կատարվող պատարագը ճրագալույց կանխենք: Տյառնընդառաջը Կոստ լույսի տոն է, և Վարդավառը Քրիստոսի Պայծառակերպության օրն է: Եկեղեցիներու մեջ մում, լույս, կանթեղ և ջահ կգործածենք: Եվ մեր Աստվածը «Լոյս արարիչ լուսոյ» կհռչակենք:

Մարդիկ կան, որոնք լույսը չեն սիրեր: Լույսը կատեն: Խավարը կնախընտրեն: Կարծես թե խավարը կպաշտեն և խավարամիտ են: Այսպիսյաց համար Հիսուս ըսած է. «Քանզի գործք նոցա չարութեան են»: Մենք՝ քրիստոնյաներս, լուստ որդիներ ենք սակայն: Քրիստոս մեզի պարտականություն տված է խավարին դեմ պայքարի: Եթե Քրիստոս յոր լույսին շնորհիվ մեզ խավարն փրկած ու մեզի կյանք շնորհած է, մեզի կմրնա այդ լույսը տարածել:

ԿԱՐԵՆ ՔԱՀԱՆԱ ԿՏԱՆՅԱՆ